

גן-ענדרן ששל שמונים

להשליט בו סוכנים סוריים, ולהכתיב בדרך זו שהמדינה הפלסטינית העתידה תקום תהיה אף היא מדינת-יחסות סורית.

התערבות סורית זו נהנתה, למן הרגע הראשון, מתמיכת מדינות-הנפט הערביות, ובראשן סעודיה. יותר מזה: ברור כי המיבצע כולו בוצע על-ידי הסורים, בין השאר, כדי למצוא חן בעיני מדינות-הנפט, החוששות מן היסודות הרדיקאליים הבלתי-מבוקרים בקרב אש"ף והשמאל הלבנוני, שעלולים היו להפוך גורם מהפכני בכל המרחב הערבי.

אך תפקידה-המפתח במהלך זה היה של ארצות-הברית.

והסינגטון לא הסתירה מעולם שהיא נתנה את מלוא בירכתה לפלישה הסורית. כוחותיה הצבאיים עקבו אחר המיבצע בניטראליות אוהדת, שופרות-התעמולה שלה שיבחו אותו כמאמץ יפה-נפש, "להחזרת השלום על כנו", ומכשיריה הפוליטיים עשו הכל כדי להקל עליו.

בין השאר: האמריקאים הודיעו לסורים שהם יכולים להעביר את גייסותיהם מרמת-הגולן ללבנון ולגבול עיראק, מבלי להסתכן בתעלולים ישראלים. הם גם הודיעו שעל אף דיבוריה-הסרק על "קו אדום" דמיוני, לא תתערב ישראל בכל צורה שהיא בלבנון נגד הפלישה הסורית.

לוא הבטחה זו, לא יכלה הפלישה להתיבצע, כי דמשק לא יכלה להסתכן באישום ש"היא סיפקה לישראל את התירוץ לכיבוש דרום לבנון".

בהצהרותיו השונות הציג יצחק רבין את הסכמתו לפלישה הסורית כמעשה שנועד לעודד את הסורים להרוג את "המחבלים". בתמונה זו הופיעו הסורים, במפתיע, כמי שממלאים שליחות פרו-ישראלית.

ע'סקה אמריקאית-סורית

מעטים שאלו את עצמם את השאלה הפשוטה, שנתבקשה מאליה:

מה היה הבסיס האמיתי להסכם הסודי האמריקאי-סורי?

מובן מאילו שאמריקה לא היתה תומכת ב"השתלטות סורית על לבנון ועל אש"ף, אילו היה לה חשש כדשהו שסוריה שייכת עדיין לגוש הסובייטי.

לחיסוף: עצם ההסכמה האמריקאית התבססה, בהכרח, על ההנחה שסוריה כבר נטשה את המחנה הסובייטי, ונמצאת על דרך-החזרה אל המחנה האמריקאי.

זהו, בני כל פסק, רקע העיסקה: סוריה עוברת למחנה האמריקאי, ארצות-הברית תומכת בהשתלטות סורית על לבנון, ירדן והגדה המערבית, בצורה שתהווה מהדורה מודרנית מתוחכמת יותר של סוריה-ירבית.

ברגע האחרון החישה מוסקבה את אלכסיי קוסיגין לדמשק, במאמץ נואש למנוע את העיסקה. קוסיגין נכשל, וכימעט נורק החוצה בכלימה. כדי להדגיש את העלבון, הודיע הנשיא האפוא אל-אסד על כוונתו לבקר ביוגוסלביה וברומניה - שתי המדינות הקומוניסטיות שאינן סרות למרות מוסקבה.

אולם הפעולה הסורית נכשלה בשטח. חרי סריה-כישרון הווגיפטי של הצבא הסורי מצד אחד, ותחת-נגרות הנמרצת של כוחות אש"ף ובעלי-בריתם מצד שני, עצרו את המיבצע עוד קודם שהגיע לבירות.

בקרב הכוחות הפלסטיניים שהופעלו על-ידי סוריה נגד אש"ף היתה עריקה המונית אל האחים הנצורים, וייתכן מאד שגם החיילים הסוריים לא יכלו לפעול ביעילות נגד "אויב" שהיה אך אתמול בעל-ברית נערץ, הוליה-חלוץ של האומה הערבית הלוחמת.

עצירת המיבצע הסורי בשטח סיפקה שהות לפעולת יריבותיה. עיראק ריכזה כוחות ליד הגבול הסורי, ואיימה בפלישה לסוריה עצמה, אם זו לא תחדל מהתקיפותיה על כוחות אש"ף. מצריים לא התאפקו ונקמה בסורים, מעל גליה-האתר, על מילחמת-ההשמצות שניהלה דמשק נגד קאהיר אחרי הסכם-הביניים. לוב העשירה והפעלתנית התערבה אף היא לטובת אש"ף.

דיניץ יזם הרעיון לקירוב דמשק לקהיר

פעל בניגוד למדיניות הממשלה

סינג'ר, שנערכה ארבעה ימים לאחר מכן, העלה השגרה הישראלית שוב את הרעיון. הפעם השיב קסינג'ר כי הרעיון נראה לו, והוא אף שוחח עליו עם אישיות בכירה שגם לה נראה הדבר. קסינג'ר הוסיף כי הוא יבדוק את אפשרות מימושו של הרעיון.

הוגים בכירים בירושלים אמרו אתמול בתשובה לשאלת סופר, "הצי רץ" כי יוזמתו העצמאית של השגריר דיניץ עומדת בניגוד מפורש ומחלט למדיניותה של הממשלה. הם הוסיפו כי דיניץ לא קיבל כל הסכמה או הרשאה להעלות רעיון כזה בפני שר-החוץ האמריקאי או גורם כלשהו.

סופר, "הארץ" מידר: כי מאז החימה על הסכם הביניים קיוו ראש הממשלה יצחק רבין פעמים רבות כי הישגו הגדול ביותר של הסכם זה היה בפירוד שיצר בין סוריה ומצרים.

ההוגים בירושלים ציינו עוד כי

הרעיון הועלה על-ידי השגריר דיניץ לראשונה בפגישתו עם שר-החוץ האמריקאי הנרי קסינג'ר ב-24 ביוני. דיניץ שאל מה דעתו של קסינג'ר על כך שהתפתחויות ברמת-הגולן יצרו אפשרות של צירוף סורי ומצריים. קסינג'ר השיב כי הרעיון בפנייה נוספת בין דיניץ וקסינג'ר

מאת מתי גיין, שפרו המדיני של "הארץ"

שגריר ישראל בוואשינגטון שמר את דיניץ הוא שהעלה את הרעיון ליוזמה שתביא את קרובה של סוריה למצרים בניגוד למדיניות הממשלה לקיים פירוד בין מצרים וסוריה. כפי שנמסר אתמול ב"הארץ", החי ליסה אר"ב לפעול לגיבושו של גוש כזה שיכלול גם את סעודיה וכוויית כאשר המלך חאלד מהווה את הכוח האנטי-סובייטי העיקרי בגוש כזה.

דיעה זו אינה לקוחה מעיתון היתולי. היא פורסמה בכל הרצינות, בעמוד הראשון של עיתון רציני - הארץ - ביום ה-24 ביוני.

למיקרא הדברים, עולה התמונה הבאה: לישכת שר-החוץ האמריקאי. חודש יוני (מיספר היום המופיע בידיעה הוא טעות-דפוס).

דיניץ: שמע, הנרי, יש לי רעיון גאוני! זה בא לי בלילה. התעוררתי מהשינה, ופיתאום זה היה לי! כימעט טילפנתי לך בורבמקום!

קסינג'ר: נו, נשמע.
דיניץ: למה לא נקרב את דמשק לקאהיר ונקים גוש מצרי-סורי-סעודי?

קסינג'ר: (תופס בראשו בהתרגשות, צועק): איזה רעיון פנטסטי! למה לא חשבת על זה בעצמי? שמע, זה גודל!

דיניץ: (בצניעות): אין דבר, קח אותו. אתה לא צריך להגיד שזה בא ממני. אולי תוכל להשתמש בו. **קסינג'ר:** (בהתפעלות גוברת): מה זאת אומרת? אני עושה את זה מיד! אני רץ מכאן ישר לג'רי, כדי לספר לו. אני לא יכול לחכות רגע. צאו! (רץ החוצה). **דיניץ:** (רוקד על השטיח): חכו עד שרבין ישמע על זה!

קאר'קטורה נוראה

אפשר להתייחס אל הקטע הזה בכמה צורות. אפשר להתפעל מן האידיויזם חטהור של האיש בשגרירות שלנו, ששלח את הידיעה למישרד-החוץ, ושל הביורוקרטים בירושלים שהדליפו אותה.

אפשר להתחלחל מול המחשבה שראשי המדיניות הישראלית מאמינים באמת-ובתמים שישראל היא מרכז העולם, והיא המפעילת את מעצמות-הענק ואת מדינות ערב, כשם שבעל תיאטרון-בובות מושך בחוטי בובותיו.

אך יותר מכל צריך להיבהל מן המחשבה, שמנהיגי ישראל משתפים במישחק הרח-הגורל, העשוי לקבוע את גורל המדינה, מבני שהם מבינים כלל מה מתרחש סביבם.

שהרי כל מי שיש לו הבנה מינימלית במה שמתרחש בימים אלה סביב ישראל, בבירות, בדמשק, בקאהיר ובריאד, אינו יכול אף להעלות על דעתו קאר'קטורה נוראה כמו זו המתוארת בידיעה בג'ל.

גם מקל וגם גוז

מזח שנתיים וחצי פועלת המדיניות האמריקאית, בהנהגת הנרי קסינג'ר, לשם מטרה מרכזית אחת במרחב: להוציא את מצריים וסוריה מידי הסובייטים, ולהקים גוש ערבי פרו-אמריקאי, המבוסס על המשולש יריאד-קאהיר-דמשק.

במישחק זה מידאה ישראל תפקיד של מכשיר דרתי-מליתי. היא היתה גם המקל וגם

הגזר, כמקדי-חובלים, הוא איימה על הערבים המסרבים לאמריקה. כגזר, היא סיפקה את ה"פרס לערבים הנענים לאמריקה".

תחילה הופעלה השיטה כלפי מצריים. נאמר לה בפשטות: ברית-המועצות אינה יכולה להתחזר לכס שטחים ולספק לכס כסף. ארצות-הברית יכולה. עיברו למחנה האמריקאי, ותקבלו החזרה-שטחים בסניג, יחד עם פתיחת תעלת-סואץ ותמיכה כלכלית נרחבת ממדינות-הנפט הערביות, השייכות לגוש הפרו-אמריקאי.

המצרים נענו. הם ניתקו את היחסים עם ברית המועצות, עברו למחנה האמריקאי. ישראל חתמה על הסכם-הביניים. הכסף החל זורם למצריים, יחד עם ההבטחות הראשונות של נשק אמריקאי.

רבים ציפו שמייד לאחר-מכן יבוא הסכם-ביניים עם סוריה, שיכלול החזר חלקי של רמת-הגולן.

לאפתעתם, זה לא קרה. ישראל לא הסכימה, וזאת היה שום דחף אמריקאי רציני על ישראל כדי שתסכים.

מה קרה?
שטח מאד: הסורים סירבו להעניק את התמורה. הם לא הסכימו לפרוש מן המחנה הסובייטי ולעבור למחנה האמריקאי. הם היו מוכנים לשחק מישחקים, לתמרן, אך לא לשלם את התמורה שגודרשה.

כך מתה המדיניות של שדכי-אחר-שדכי. יצי חק רבין הודיע בשימחה שהצליח להפריד בין מצריים וסוריה, ולפגג את העוקים הערבי. שום דחף לא הופעל עוד על ישראל, ומי שלא ראה את הנזר, יכול היה לשקוע בחלומות מתוקים של רגיעה.

הקו האדום ז"ל

אולם בינתיים התרחשו הדברים מאחרי הקל-עים. רק כמה סימנים נתגלו. הם לא הובנו בירור שלים.

המלך חוסיין קיבל על עצמו את החסות הסורית, ותיווך בינה ובין ארצות-הברית.

סוריה הכינה התערבות מאסיבית בלבנון, שתכליתה היתה כפולה:

- לחפור את לבנון מדינת-יחסות סורית,
- לחרום את אש"ף כגורם מדיני עצמאי.